

Cofinanțat de
Uniunea Europeană

Numele proiectului: DreptCompAct - COMPetențe ACTuale pentru studenți la DREPT | Cod proiect: 312957

Programul Educație și Ocupare 2021-2027 | Cod apel: PEO/71/PEO_P7/OP4/ESO4.5/PEO_A49

DISCRIMINAREA RASIALĂ ÎN CONTEXT DE CRIZĂ: CADRU TEORETIC ȘI STUDII DE CAZ RECENTE (Partea II)

I. Cazul George Floyd

Uciderea în Statele Unite ale Americii a lui George Floyd (un bărbat afro-american reclamat de vânzătorul magazinului în care intrase pentru că a încercat să folosească o bancnotă falsă de 20 de dolari), prin intervenția în forță a poliției, a pus în discuție *rasismul structural* sensibilizând opinia publică cu privire la aplicarea unui tratament demn în relațiile inter-umane, independent de contextul social sau de statutul socio-profesional al persoanelor implicate.

Impactul social al uciderii lui George Floyd este remarcabil atât prin campaniile/protestele organizate de societatea civilă, cât și prin luările de poziție formulate de organismele internaționale. Având ca precursorare campania Black Lives Matter, mobilizarea locuitorilor din orașul Minneapolis, statul Minnesota s-a produs la scurt timp după incident, fiind organizate acțiuni pașnice precum: transformarea stației de autobuz de la locul morții lui Floyd în loc memorial; demonstrații organizate în fața sediului Poliției Minneapolis fiind scandate sloganuri precum „Justice for George”, „I can't breath”, „Black Lives Matter”.

După ce protestele împotriva uciderii lui George Floyd au devenit violente, forțele de poliție au recurs la tehnici agresive de controlare a protestatarilor, utilizând gloanțe de cauciuc, fumigene, gaze lacrimogene și realizând, conform presei americane, un răspuns disproporționat prin comparație cu gradul de violență al protestelor sociale, dar și prin comparație cu răspunsul oferit de aceleași forțe de ordine la mișcările organizate de protestarii albi față de măsurile de lockdown adoptate în Statele Unite ale Americii pe parcursul anului 2020. Analizând cazul morții lui George Floyd, Amnesty International plasează acest eveniment în context, reținând culpa autorităților americane în privința utilizării disproporționate a forței prin raportare la persoanele aparținând minorităților rasiale în general și a persoanelor aparținând minorității afro-americane în particular: *Moartea lui George Floyd survine în urma unei serii de acte de violență rasistă împotriva americanilor negri, care ilustrează niveluri uimitoare de violență și discriminare în SUA*

În lăuntrul acesteia includem uciderea unui bărbat de culoare, Ahmaud Arbery, care ieșea la jogging; uciderea lui Breonna Taylor, o femeie neagră care dormea în apartamentul ei când poliția a deschis focul asupra ei etc. Poliția comite încălcări ale drepturilor omului într-un ritm șocant de frecvent, în special împotriva minorităților rasiale și etnice, și în special a americanilor negri. Numai în anul 2019, poliția a fost implicată în moartea a peste 1.000 de persoane din SUA.

Comentând soluția adoptată pe fond de autoritățile americane în privința morții lui George Floyd produsă de intervenția poliției, Amnesty International observă că simpla concediere a ofițerilor de poliție – deși este un act necesar – nu poate să constituie etapa finală a îndelungatului demers de reabilitare socială pe care SUA trebuie să îl parcurgă.

La nivel regional European, problematica discriminării rasiale în contextul descris în rândurile de mai sus, a fost abordată pe plan juridic și în mod extensiv prin Rezoluția Parlamentului European referitoare la protestele împotriva rasismului care au avut loc după moartea lui George Floyd.

În rândul considerentelor prezentate în partea preambulară a Rezoluției sunt amintite, în mod punctual, argumentele care reprezintă fundamentul adoptării sale: brutalitatea forțelor de poliție continuă să reprezinte o problemă în SUA și în multe țări din întreaga lume, iar rasismul sistemic care caracterizează sistemul de justiție penală al SUA constituie în continuare o problemă critică pe care numai cetățenii americani de toate rasele, religiile și etniile o pot soluționa în mod colectiv.

II. Cazul Colțescu

Cazul arbitrilor Colțescu a fost declanșat de utilizarea, în contextul desfășurării unei activități sportive, a cuvântului „negru” pentru a desemna o persoană aparținând staff-ului tehnic al uneia dintre echipele participante.

Presa internațională și națională au dezbătut intens acest subiect având în vedere principiile neutralității și imparțialității competițiilor sportive, cât și din perspectiva normelor de conduită cuprinse în Regulamentul Disciplinar al UEFA.

Articolul 14 din Regulamentul Disciplinar al UEFA stabilește, sub denumirea marginală *Rasism și altă conduită discriminatorie*, caracteristicile faptei calificabilă ca discriminare rasială, circumstanțele săvârșirii faptei precum și posibilele sancțiuni: *orice persoană pasibilă de a intra în sfera de incidență a reglementărilor UEFA care insultă demnitatea umană a unei persoane sau a unui grup de persoane din orice motive, inclusiv culoarea pielii, rasa, religia, originea etnică, sexul sau orientarea sexuală, suportă o suspendare de cel puțin zece meciuri sau pe o perioadă specificată de timp sau orice altă sancțiune adecvată*

În aceeași ordine de idei, *cercetarea tuturor circumstanțelor cauzei implică inclusiv luarea în considerare a contextului cultural, social și politic existent în statul de apartenență a persoanei suspectate de a fi comis actul discriminatoriu. Corelația dintre elementul obiectiv și cel subiectiv este necesară în identificarea cazurilor de discriminare rasială astfel cum rezultă din definiția avansată de articolul 1 din Convenția internațională privind eliminarea tuturor formelor de discriminare rasială din al cărui conținut se desprinde că doar deosebirea, excluderea, restricția sau preferința întemeiată pe rasă (...) care are ca scop sau ca efect distrugerea sau compromiterea recunoașterii, folosinței sau exercitării, în condiții de egalitate, a drepturilor omului poate fi calificată drept un act de discriminare rasială.*

Dacă unul sau mai mulți dintre asociații sau suporterii clubului se angajează în comportamentul descris anterior, asociația sau clubul membru responsabil este pedepsit cu o închidere minimă parțială a stadionului. Următoarele măsuri disciplinare se aplică în caz de recidivă: a. O a doua infracțiune se pedepsește cu un meci jucat cu ușile închise și cu o amendă de 50.000 de Euro; b. Orice infracțiune ulterioară este pedepsită cu mai multe meciuri cu ușile închise, o închidere a stadionului, pierderea unui meci, deducerea punctelor și/sau descalificarea din competiție. (...) Dacă meciul este suspendat de arbitru din cauza conduitei rasiste și/sau discriminatorii, meciul poate fi declarat pierdut. Măsurile disciplinare de mai sus pot fi cumulate cu directive specifice care vizează abordarea unei astfel de conduite.

Complexitatea fenomenului și a consecințelor discriminării rasiale presupune o analiză echilibrată a faptelor susceptibile de a fi calificate astfel. *Formalismul exprimării este insuficient pentru identificarea comportamentului discriminatoriu:* acesta se impune a fi analizat prin corelație cu elementul subiectiv, al intenției asumate de arbitru care a utilizat apelativul „negru” pentru a desemna unul dintre participanții la meci.

În aceeași ordine de idei, *cercetarea tuturor circumstanțelor cauzei implică inclusiv luarea în considerare a contextului cultural, social și politic existent în statul de apartenență a persoanei suspectate de a fi comis actul discriminatoriu. Corelația dintre elementul obiectiv și cel subiectiv este necesară în identificarea cazurilor de discriminare rasială astfel cum rezultă din definiția avansată de articolul 1 din Convenția internațională privind eliminarea tuturor formelor de discriminare rasială din al cărui conținut se desprinde că doar deosebirea, excluderea, restricția sau preferința întemeiată pe rasă (...) care are ca scop sau ca efect distrugerea sau compromiterea recunoașterii, folosinței sau exercitării, în condiții de egalitate, a drepturilor omului poate fi calificată drept un act de discriminare rasială.*

Totodată, agregate, elementele culturale, sociale, politice, juridice specifice unui stat – analizate din perspectivă evolutivă – pot oferi explicații privitoare la autorul pretensei fapte de discriminare rasială respectiv la *personalitatea, mentalitatea și intenția acestuia de a prejudicia.*

În acest punct, explicațiile oferite de președintele Academiei Române, Aurel Pop, sunt utile pentru a înțelege semnificația cuvântului „negru” utilizat la nivel intern, în vorbirea curentă: *Deocamdată, în românește sunt socotite degradante și rușinoase noțiuni ca „negrotei”, „cioroi”, „cioară” etc. Cuvântul „negru” nu face parte, pentru moment, din aceeași categorie, dar asta nu înseamnă că unii nu-l folosesc în sens peiorativ. Există și români care acordă acestui termen un sens de ocară, de discriminare, de înjosire, ceea ce este de condamnat categoric. Oricum, în acest moment, „negru” din românește nu are sensul de „nigger”, „nigga”, „cioară”, „cioroi” din engleza americană.*

III. Prevenirea și combaterea antițigănistului

Pe fondul manifestărilor de discriminare rasială de la nivel național și internațional, cadrul juridic național a conștientizat necesitatea tranșării discriminării în dimensiunea referitoare la practicile, obiceiurile, ritualurile persoanelor de etnie romă, iar în acest sens, la data de 8 ianuarie 2021 a intrat în vigoare *Legea nr. 2 din 4 ianuarie 2021 privind unele măsuri pentru prevenirea și combaterea antițigănistului*.

Având ca scop declarat în art. 1 stabilirea unor măsuri pentru prevenirea și combaterea antițigănistului, legea prezintă o dublă utilitate: (1) definește în mod expres semnificația *antițigănistului* și (2) include, în sfera ilicitului penal, fapte menite a disemina concepții, doctrine, materiale, informații, știri având conținut antițigănist fiind precizate, în mod corelativ, și sancțiunile penale aferente.

Cercetând Expunerea de motive a Legii nr. 2/2021 în conținutul definiției de lucru a *antițigănistului* sunt incluse exemple de conduite/atitudini ofensatoare la adresa romilor: *instigarea la uciderea sau prigonirea romilor în numele unei ideologii radicale, a unei poziții extremiste sau religii, complicitatea la acestea sau încuviințarea lor; promovarea unor acuzații mincinoase, dezumanizate, ce demonizează romii, a unor afirmații stereotipe despre romi, sau despre așa-zisa putere exercitată în mod colectiv de romi; acuzarea romilor, prin generalizare, că ar fi responsabili pentru fapte reale sau imaginare comise de un singur rom sau de un grup de romi; aplicarea de standarde duble asupra romilor prin solicitarea ca aceștia să aibă o conduită ce nu este așteptată sau solicitată a se manifesta din partea oricărei alte națiuni democratice.*

De asemenea, Expunerea de motive a Legii nr. 2/2021 subliniază contextul istorico-cultural în temeiul căruia practicile discriminatorii a populației rome au fost tolerate și proliferate în societatea românească, fiind menționată în acest sens robia materială și spirituală la care romii au fost supuși în România de-a lungul timpului: de la perioada medievală, perioada interbelică, perioada Holocaustului, perioada comunismului precum și în contextul contemporaneității.

Ceea ce poate ar fi trebuit să reiasă mai explicit din modul de redactare a dispozițiilor Legii nr.2/2021 este adevărul conform căruia faptele incriminate de noul act normativ au, de regulă, drept fundament deficiențele în structurarea unei culturi a egalității, a acceptării diversității, a toleranței și a respectului pentru fiecare individ. Aceasta ne îndreaptă din nou către rolul și responsabilitatea vectorilor educaționali, de orice natură ar fi aceștia.

Cofinanțat de
Uniunea Europeană

Numele proiectului: DreptCompAct - COMPetențe ACTuale pentru studenți la DREPT | Cod proiect: 312957

Programul Educație și Ocupare 2021-2027 | Cod apel: PEO/71/PEO_P7/OP4/ESO4.5/PEO_A49

Dincolo de implicațiile politico-juridico-economice ale discriminării rasiale este necesar să analizăm esența actelor discriminatorii și să conștientizăm repercusiunile produse asupra planului spiritual al individului. Negarea egalității unui individ din considerente rasiale determină, în mod implicit, negarea importanței axiologice asociată acestuia prin chestionarea tradițiilor sau credințelor practicate în comunitatea de apartenență.

Cofinanțat de
Uniunea Europeană

Numele proiectului: DreptCompAct - COMPetențe ACTuale pentru studenți la DREPT | Cod proiect: 312957

Programul Educație și Ocupare 2021-2027 | Cod apel: PEO/71/PEO_P7/OP4/ESO4.5/PEO_A49

Mulțumesc pentru atenție!

Întocmit,
Expert consiliere în carieră,

Beneficiar: Universitatea Spiru Haret | Adresă proiect: Str. Ion Ghica nr.13, sect. 3, București

Web: drept-comp-act.spiruharet.ro | E-mail: dreptcompact@spiruharet.ro

